

Huszonöt év a halmozottan fogyatékos mozgáskorlátozott gyermekek szolgálatában

Készült:

A halmozottan fogyatékos mozgáskorlátozott gyermekeket oktató- nevelő-
mozgásfejlesztő első magyar intézmény létrejöttének 25. évfordulójára

/1038 Budapest, Ráby Mátyás u. 16./

Kiadásért felelős: a „Mozgásjavító” Általános Iskola és Diákotthon
valamint a Zsótér Pál Alapítvány
1145 Budapest, Mexikói út 60.

Budapest, 1999. Április

Tartalom

Előszó.....	4. old.
-------------	---------

Lányiné dr. Engelmayer Ágnes: A súlyosan és halmozottan sérült gyermekek gyógypedagógiai ellátásának hazai előzményei.....	.5.old.
---	---------

Nádas Pál:

25 év a halmozottan fogyatékos mozgáskorlátozott gyermekek szolgálatában /történeti visszatekintés/.....	old.
---	------

Képzési specialitások iskolánk pedagógiai programjában.....	old.
---	------

Speciális tantárgyak és egyéni foglalkozások :

Schumeth Judit: A mozgásnevelés helye a képzési rendszerben.....	old.
Dombainé Esztergomi Anna: A munkatevékenység helye a rehabilitációs folyamatban.....	old.
Látrányi Gáborné: Egyéni fejlesztési programok.....	old.
Tóthné Szilágyi Zsuzsa: Kompenzáló technikák alkalmazása.....	old.
Csongorné Rézsó Eszter: A szocializációs szakasz, mint alternatív lehetőség.....	old.

A gyakorlat műhelyéből:

Zelinkáné dr Simor Ágnes: Halmozottan fogyatékos tanulók gépirás, gépi írás oktatásának tapasztalatai.....	old.
Szauer Csilla: „Ó jaj az út lélektől lélekig!” /Komplex Művészeti Nevelés/.....	old.
Nagy Ildikó: Kézkorrekciós eljárások.....	old.
Dombainé Esztergomi Anna: Beszédterápia.....	old.
Bartókné Luthár Barbara: Beszédképtelen gyermekek augmentatív kommunikáció fejlesztése.....	old
Zelinkáné dr. Simor Ágnes: A Ráby utcai tagozaton végzett tanulók sorsának alakulása.....	old.

Molnárné Lányi Ágnes: Az Országos Szakértői Bizottság a halmozottan sérült
gyermekről

Márkus Eszter: Képzési kötelezettség vagy tankötelezettség?

Előszó

Önök hazánk első halmozottan fogyatékos mozgáskorlátozott gyermekeket oktató-nevelő-mozgásfejlesztő iskolájának munkatársai által készített szakmai, módszertani tanulmány-gyűjteményt tartják a kezükben.

Ez a kiadvány az iskolaalapítás 25-ik évfordulójára készült összeállítás, mely egyben tisztelgés az alapítók előtt, szakmai tükörképe a jelen gyógypedagógiai fejlesztő, innovációs munkának, és reményeink szerint előremutató az ezredforduló utáni és Európához való tartozásunk jövőbeli korszakaihoz.

A budapesti és közvetlen vonzáskörzetében élő tankötelezett korú, halmozottan fogyatékos mozgáskorlátozott gyermekek – huszonöt évi várakozás után a főváros adófizető polgárainak pénzéből épült – új, az európai minőségi normákon jóval túlmutató iskolaépületben tanulhatnak.

A „Csillagház” elkészülésének folyamata, az események, tények történet-hű nyomon követése során nyilvánvalóvá válik, hogy a mozgáskorlátozottak ügyének fejlődése sem volt mindig felfelé ívelő. A társadalmi, történelmi körülmények szüntelen hatására változott, kitörések és visszalépések egyaránt jellemezték.

A „Csillagház” megszületése a gyógypedagógia fejlődésének igen jelentős állomása, de az érintett gyermekek és fiatalok iskoláztatását, egészségügyi ellátását, munkába állását teljes mértékben korántsem oldja meg. Bár a „Csillagház” kevesek problémáját hivatott enyhíteni, mint egy fénylő csillag, utat mutathat egy ilyen típusú országos speciális iskolarendszer megszületéséhez.

Nádas Pál
igazgató

*„ Ha másokat szolgálsz, próbálj meg
elfelejtkezni magadról,
mivel ha túl sokat gondolunk magunkra
és saját érdekeinkre, könnyen elcsüggedhetünk.
De ha mások érdekében munkálkodunk,
erőfeszítéseink minket is boldoggá tesznek.”*

Sidney Powel

Huszonöt év a halmozottan fogyatékos mozgáskorlátozott
gyermekek szolgálatában

NÁDAS PÁL

Az iskola létrejöttének körülményei

Magyarországon az 1970-es évekig nem volt olyan **oktatási** intézmény amelyik a **súlyosan mozgáskorlátozott és társuló rendellenességeket is mutató** gyermekek fejlesztését felvállalta volna. Szakszerű ellátás hiányában egészségügyi gyermekotthonokban hányódtak, vagy a családban nőttek fel oktatás nélkül. Oktathatóságukat hazánkban az 1970-es évekig megkérdőjelezték.

Szülői kezdeményezésre 1970-ben a Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola javaslatot tett a Fővárosi Tanács VB. Művelődési Osztályának 3 éves gyógypedagógiai kísérleti oktatás megszervezésére halmozottan fogyatékos gyermekek számára. Csávás Dezsőné egy súlyos halmozottan fogyatékos kisgyermek édesanyjaként és gyógypedagógusként a főiskoláról kapott útmutatás és saját külföldi tapasztalatai alapján - arra alkalmas hely hiányában - saját lakásán kezdte meg néhány gyermek mozgásállapotának, értelmi képességeinek, kommunikációjának, beszédének korrekciós szemléletű fejlesztését.

Az 1972/73-as tanévre Csávás Dezsőné vezetésével elkészült a részletes kísérleti terv. Ez a komplex gyógypedagógiai terv meghatározta a kísérlet személyi és tárgyi feltételeit, valamint programot adott az oktató- nevelő munkához. A program kiterjedt a motoros funkciók fejlesztésére, az ismeretek bővítésére, az önállóság kifejlesztésére, s az esetleges személyiség zavarok korrekciójára. A kísérleti iskola a gyermekek sokoldalú fejlesztése mellett lehetőséget teremtett komplex fejlesztő metodika kidolgozására is.

1973 februárjában a Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola tudományos kísérleteként 8 gyermekkel elkezdődött a **halmozottan fogyatékos gyermekek első iskolai** rendszerben működő intézményes ellátása.

Az iskolát a **III. ker. Raktár utcai Kisegítő Iskola** (később Szellő u. 9-11.) akkori igazgatója Williger József ún. „Spasztikus tagozat” néven befogadta, és Csillaghegyen, a Ráby M. utcai, akkor még kihelyezett kisegítő iskolai osztályokat működtető épületükben adott helyet számára. Az épület mindössze 4 tanteremből, egy tanári szobából és tálaló konyha-mosogatóból állt, ami miatt később csak összevont osztályokban történhetett az oktatás. Ekkor történtek meg az épületben az első átalakítási munkálatok. Az olajos hajópadló helyett szivaccsal bélelt műanyag burkolat került a termekbe. Fürdőszobát alakítottak ki, átalakították a WC-ket, kapaszkodókat szereltek fel, újra burkolták a konyhát, mosogatót. Első évben csak a földszinti két termet kapták meg a mozgáskorlátozott gyermekek. Később az épület külső oldalfalára egy liftet építettek, hogy a ház mindkét szintjét lehessen használni, és az emeleti termeket is átadták a tagozatnak.

Az induláshoz szükséges anyagi feltételeket részben az Oktatási Minisztérium, részben a Fővárosi Tanács Művelődési Osztálya, részben a III. kerületi Tanács Művelődési Osztálya, részben pedig a Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola biztosította.

Az oktató-nevelő munka általános szakfelügyeletét a Fővárosi Pedagógiai Intézet szakfelügyeleti csoportja, szakmai irányítását a gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola Gyógypedagógiai Pszichológiai Tanszéke látta el Lányiné dr. Engelmayer Ágnes vezetésével. Az orvosi ellátásról pedig Gyógypedagógiai Kórtani Tanszék gondoskodott dr. Csabai László vezetésével.

Évente újabb tanulócsoportokkal bővült az iskola, majd 1976-ban a tagozat megkapta az engedélyt a kísérlet folytatására felső tagozaton is. A 5.-8. osztályos gyermekek fogyatékoság-specifikus oktatásának kidolgozásán túl speciális segédeszközök felkutatására, adaptálására, valamint az iskola befejezését követő munkalehetőségek felkutatására is sor került. Pl. Magyarországon elsőként próbálták ki beszédképtelen gyermekeknél nagy méretű Gewa írógép-klaviatúra lábbal történő használatát alternatív kommunikációra.

A kísérleti oktatás összességében 8 évig tartott, lezárultával elkészült egy jelentés, amely mintegy **programként foglalta össze** a tapasztalatok birtokában a halmozottan fogyatékos gyermekek jellemzését, az oktató-nevelő munka célját, feladatait, az elsajátítandó ismeretek körét és a módszertani útmutatót. Ekkor mondták ki hazánkban először, hogy a súlyosan mozgássérült halmozottan fogyatékos gyermekek eredményesen fejleszthetők sérülés-specifikus feltételek között.

Az oktatás kezdettől fogva iskolaotthonos rendszerben folyt, heti 44 órában, 6 munkanapon. Minden csoportban 2 tanár és 1 gyermekfelügyelő dolgozott. A gyerekek minél sokoldalúbb fejlesztését a legújabb hazai és külföldi módszerek alkalmazása segítette./ Meixner, M. Frostig, Bobath, Crickmay, stb./ A III. kerületi Tanács tulajdonában levő mikrobusz szállította a gyermekeket háztól – házig. Az addig otthonukban elzártaságra ítélt gyermekek végre a busszal eljuthattak moziba, színházba, hangversenyre, kirándulni.

A környezeti kultúra fejlesztésére irányuló kezdeti lépések

Mint láttuk, a régi Ráby úti iskola mindössze 4 tanteremből állott, ahol a 80-as évek elejére már 1-8 osztályban összevont csoportokban zajlott az oktató-fejlesztő munka. A tárgyi feltételek elégtelensége és a szakmai igényesség az ott dolgozókat arra ösztönözte, hogy egy új iskoláról, otthonról gondolkozzanak.

A kísérleti évek alatt felhalmozódott tapasztalatok és az egyre növekvő igények alapján a főiskola akkori főigazgatója, Illyés Gyuláné javaslatot tett az Oktatási Minisztériumnak a súlyos testi és halmozottan fogyatékos gyermekek országos hatáskörű iskolájának létesítésére, 3 tagozattal a különböző súlyosságú mozgásgátoltságnak megfelelően.

Az új funkcióterv Polinszky Tibor építésmérnök irányításával, Csávás Dezsőné pedagógiai, szakmai közreműködésével készült el.

Sajnos a megvalósulásig ez a terv nem jutott el, de mégis nagyon fontos iskolatörténeti és építészeti dokumentum született. Ez a funkcióterv a hazai építészetben először foglalkozott a mozgáskorlátozott személyek akadálymentes környezetének kialakításával.

Fenntartói és személyi változások

1981-ben, a kísérlet befejeződésekor a III. kerület nem vállalta tovább az intézmény gazdasági támogatását, tekintve, hogy az iskola nemcsak a III. kerület, hanem egész Budapest halmozottan fogyatékos gyermekeit ellátta.

Az épületet a tagozat megtarthatta, igazgatásilag és gazdaságilag azonban a Fővárosi Tanács által működtetett **Mozgásjavító Általános Iskola és Nevelőotthon Halmozottan sérülteket oktató-nevelő tagozata** lett. Az igazgató Alpár György volt, aki a tagozat vezetőjének Látrányi Gábornét nevezte ki.

Mivel az tagozat tanulói értelmi fogyatékosok is voltak, az oktatásnak ettől kezdve a **kisegítő iskolai tanterv** alapján kellett folynia, nem a 8 éves tudományos kísérletből leszárt tapasztalatok alapján készült összefoglalóban leírtak szerint. Egyúttal ugyancsak elvetették a súlyos testi és halmozottan fogyatékos gyermekek országos beiskolázású intézményének már kidolgozott és Polinszky Károly által elkészített tervét is.

1987-ben Nádas Pál vette át a Mozsásjavító Általános Iskola és Diákotthon vezetését, aki ettől kezdve újra **szorgalmazni kezdte** az egyre rosszabb állagú és egyre szűkösebb Ráby utcai épület helyett egy új, korszerű, **a halmozottan fogyatékos gyermekek szükségleteinek megfelelő iskola** létrehozását. Az álmok, mint később látni fogjuk, 10 év múlva váltak valóra.

1988-ban újabb 3 éves kísérletet kezdeményezett a tantestület, amely az eredeti kísérlet eredményeit már felhasználta, hipotéziseit erre építette. 1991-től kezdve mindezeket a tagozat véglegesen beépítette működési programjába: az oktatás **10 éves** lett / az 1. és 2. osztály tananyagának 3 évre történő rugalmas elosztásával /; bevezették a technika tantárgy helyett a **munkatevékenységet**, mely magába foglalta a kézimunka, az önkiszolgálás és a rajz anyagát; a csoportosan nem eléggé eredményesen oktatható gyermekek számára biztosították az **egyéni fejlesztés** lehetőségét.

1992-től Péró Sárát nevezték ki a tagozat vezetőjévé.

Újabb törekvések a környezeti kultúra fejlesztésére

A régi épület ekkor már teljességgel alkalmatlan volt akadálymentesség és a sérülés-specifikus fejlesztés magvalósítására a zsúfoltság, a gyermeklétszám fokozatos növekedése, a gyermekek számára egészségtelen környezet, az omladozó épület miatt. A Főváros által 1989-ben megrendelt újabb építési terv a meglévő épület teljes körű felújítását, tetőterének beépítését és egy új szárny megépítését foglalta magába.

Végül ez a második tanulmányterv sem valósult meg.

Időközben felmerült a Mexikói úti „anyaiskola” tetőterének beépítése, de különböző okok miatt ez sem bizonyult megfelelő megoldásnak.

Amikor már ismét úgy tűnt, hogy meghíúsulnak a halmozottan fogyatékos gyermekek új iskolájának megvalósításához fűzött remények, akkor 1993. novemberében érkezett egy biztató telefonhívás a Fővárosi Önkormányzattól. Az 1993-as költségvetésből elindítható egy újabb – immáron a negyedik – tervezési folyamat. Gyors egyeztetések után, még

abban az évben elkezdődött a tanulmányterv elkészítése. A tanulmányterv elkészítésének feladatát a Budapesti Városépítési Tervező Intézet Rt. (BUVÁTI Rt.) építész-mérnöke Kszell Mária és munkatársai kapták meg. A megbízatás tartalmazta a különböző lehetőségek feltárását:

- a) A régi épület felújítása és bővítése: a tetőtér beépítésével és új toldalék épülettel.
- b) A régi lebontása és egy új ház építése ugyanazon (Ráby M. u. 16.) a telken.
- c) Volt egy harmadik elképzelés is, amely egy új telken új földszintes iskolát épített volna föl.

A három tervdokumentáció közül csak az első kettő készült el, és a Főváros végül is a b) változatra, tehát az új ház a régi telken történő építésére tett javaslatot a közgyűlés számára. Új képviselőtestület állt fel a Városházán. Eközben megkezdődtek az 1995 évi fővárosi költségvetési tárgyalások. Negyedszerre is bekövetkezni látszott, hogy e tanulmánytervnek megint nem lesz folytatása. A költségvetési tárgyalások során hol „vonal fölé”, hol „vonal alá” került az új beruházás terve. Végül egy S.O.S levél, amelyet intézményünkől minden fővárosi képviselő megkapott, megtette hatását. A képviselők közül hárman pozitívan válaszoltak a beadványra. Egyikük a helyszínen tájékozódott és azután interpellációt nyújtott be a fővárosi közgyűlésben.

Javaslat a következőket tartalmazta:

- d) A Ráby úti iskolát meg kell építeni úgy, hogy a régit lebontják és ugyanazon a telken új, a sérülésspecifikus szempontoknak megfelelő iskolaépületet emelnek.
- e) Úgy javasolta a képviselőknek a költségvetésben e programot a vonal fölé emelni, hogy egyben körvonalazta azt is, hogy milyen más forrásokból vonjanak el, vagy csoportosítsanak át pénzeszközöket.
 - Dr. Demszky Gábor Főpolgármester úr reprezentációs keretéből 40 millió forintot,
 - a Thália Színház éppen akkor nem működő építési költségvetéséből 20 millió forintot,

- a Főváros költségvetésének tartalékkeretéből 20 millió forintot.

Végül is a képviselőtestület néhány tartózkodás mellett, ellenszavazat nélkül elfogadta a 80 millió forintos módosító előterjesztést.

A tenderdokumentáció és a kiviteli tervek elkészítése 1995-ben megkezdődhetett.

Ugyancsak 1995-ben mintegy az elmúlt évek szakmai munkája, és a halmozottan sérült gyermekek rehabilitációjáért és a rehabilitációjáért tett **erőfeszítések** és elért **eredmények elismeréseként** az a megtiszteltetés érte a tantestületet, hogy elnyerte és Demszky Gábor főpolgármestertől átvehette a **Budapestért díjat**.

Hazai és külföldi tapasztalatok

A „Mozgásjavító” Általános Iskola és Diákotthon tanárai és diákjai 1993-tól 1995-ig részesei voltak a flamand kormány által finanszírozott EUROKANS segélyprogramnak, amely három éven keresztül folyamatosan ismertette meg munkatársainkat a flamand oktatási-terápiás-szociális ellátó rendszerrel.

A program kapcsán lehetővé vált a BUVÁTI Rt. tervezőmérnökével és a Főváros műszaki ellenőrével négy nap alatt Gentben és környékén 10-12 intézmény és egy egészségügyi intézmények tervezésére szakosodott magán mérnökiroda meglátogatása. Az együttműködés azt eredményezte, hogy mindent megtervezhettünk, ami a gyermekek fejlesztését, ellátását szolgálta, még akkor is, ha az előre láthatóan nagyon sok pénzbe került. Az igényeknek és a pedagógiai programnak megfelelő, a jövő század gyermekeinek is alkalmas iskolát szerettünk volna építeni.

Az építkezés előrelátható költségvetési nehézségei miatt e téma még kétszer került a Főváros képviselőtestülete elé. Az 1995 évi 80 millió Ft-os jóváhagyott költségből 1997-re 230 millió Ft-os engedélyokirat született.

A közbeszerzési törvény szabályai szerint 1997. június 1-én megkezdődött az építkezés.

„A ház” tizenhárom hónap alatt készült el, és így azt 1998. augusztus 5-én átvettük a kivitelezőtől. Szeptember 1-jén megtartottuk a tanévnyitó ünnepséget és „a ház”-at birtokba vették a gyerekek. Az ünnepélyes házavatóra 1998. szeptember 16-án került sor. Itt megjelent Dr. Domszky Gábor úr, Budapest főpolgármestere, valamint Dr. Schiffer János főpolgármester-helyettes, valamint a gyógypedagógiai szakma jeles képviselői, akik jelenlétükkel is hangsúlyozták e ház fontosságát.

A szolgáltatás feltételrendszerének változása

Tárgyi feltételek fejlesztésének összehasonlítása

A régi ház	Az új ház
Épült: 1926-ban nem iskola céljára	Épült: 1997. július 1-től 1998. augusztus 5-ig
2 szinten 177m ²	4 szinten 1496 m ²
4 tanterem	12 tanterem
2 nem speciális WC	
1 nem speciális fürdő	12 speciális WC és fürdő
1 személyzeti WC	5 személyzeti WC
1 engedély nélküli lift	3 speciális lift (2 a gyerekeknek)
1 melegítőkonyha (2 részből)	1 melegítőkonyha (3 részből + 2 raktár)
0 speciális foglalkoztató csak osztálytermeken belül leválasztva	
	2 kommunikációs terem
- logopédia	2 logopédia szoba
	1 gépírószoba
- tornaszoba	1/3 tornáztató szoba 1 tornáztató tanterem
- étkezés az osztályban	1 étterem + 1 tankonyha
- egyéni fejlesztés	1/3 tanműhely
	1 hidroterápia + öltöző
0 orvosi helység	1 orvosi szoba
1 tanári szoba és tagozatvezető igazgatóhelyettesi szoba	3 tanári szoba 1 tagozatvezető igazgatóhelyettesi szoba
0 szertár, és kiszolgáló illetve közlekedő helyiségek	9 szertár és raktár 1 titkárság és teakonyha 4 öltöző
	8 emeleti terasz
	1 aula
	1 porta
Rendezetlen eszköztelen kert	kert és park játékokkal, speciális tanpályával
Szolgálati lakás	*
Gyermeklétszám: 30 fő 4 osztályban 2-es 3-as összevonásban	Gyermeklétszám: 60 fő 10+2 évfolyamon, 3-5 fő/csoport

A szolgáltatás feltételrendszerének minőségi javításához nemcsak a környezet és a foglalkoztató helységek számának növekedése, hanem az abban lévő technikai feltételek is hozzátartoznak. Amikor a tervek készültek, néhány alapelvet a tervezőkkel közösen meg kellett fogalmazni:

1. Minden fő és részletkérdésben figyelembe kell venni, hogy a „Csillagház” a halmozottan fogyatékos mozgáskorlátozott gyermekek oktatása-nevelése-mozgásfejlesztése érdekében épülő iskolai célt szolgáló oktatási intézménynek készül.
2. A környezet, amely körülvesz, hatással van azokra, akik abban élnek, dolgoznak.
3. A színek harmóniája fontos, hogy abban jól érezhessük magunkat. A halmozottan fogyatékosok számára a színek egyben a tájékozódást is segítik.
4. A természetes fénynek jelentős szerepe van a közérzetünkre és a mindennapi teljesítményünkre. A fogyatékos gyermekek munkájának eredményességét is javítja.
5. Az akadálymentességet és a gyerekek által történő használhatóságot figyelembe kell venni.
6. Minden úgy épüljön meg, hogy észrevétlenül segítse a fogyatékos gyermek folyamatos ismeretszerzését. „Tanösvény-tanpályaként” szolgálja a gyógypedagógiai fejlesztés folyamatát.

E felsorolt célok érdekében az alábbi építési, építési technológiákat, berendezéseket, megoldásokat alkalmaztuk:

- nincsen sehol küszöb,
- ha lejtése van a talajnak, az 5%-nál nem meredekebb,
- minden közlekedő, ajtó 800 mm-nél szélesebb belső szabad nyílású,
- a közlekedő folyosókon elférnek egymás mellett a kerekesszékek és a háromkerekű kerékpárok,
- a fürdő és WC helyiségek tágasak,
- az ablakok párkánymagassága alacsony (600 mm), hogy ülő helyzetből is ki lehessen látni, valamint a zárszerkezet is elérhető magasságban van,
- a belső és külső (kerti) burkolatok sokfélesége segíti a közlekedési ismeretek fejlesztését,
- a liftet önállóan lehet használni,
- a mosdókagylók a gyermekek egyéni méretéhez, flexibilis csatlakozással állíthatók,
- az egyéni magassághoz állíthatók az egyszemélyes tanulópadok, a speciális asztalok, valamint a tanteremi falitáblák,

- a WC-k használatának megtanulását szolgálja, hogy nincs két egyforma WC a házban, a hagyományos lehúzóستól az infrás érzékelőig mindenféle megtalálható,
- a házban hétféle ajtó szolgálja ki a tanulási folyamatot, a mozgást érzékelő önműködő ajtótól a nyíló, bukó, csúszó stb. ajtóig,
- a hidraulikus és mennyezeti emelő berendezések, nemcsak a gyermekek jobb ellátását szolgálják, hanem védik a felnőtt segítő személyzet egészségét is,
- a tankonyha használatakor mind a hagyományos, mind a speciális pultrendszer a tanulási-fejlesztési folyamatot szolgálja,
- többféle korlát és kapaszkodórendszer található a házban.

E legmodernebb technikai eszközök és berendezési tárgyak tették a „Csillagházat” a halmozottan fogyatékos mozgáskorlátozott gyermekek számára a folyamatos ismeretszerzés és tanulási környezet tanösvényévé, illetve tanházává.

Megvalósult egy nagyon modern, és az európai előírásoknak mindenben megfelelő, példaértékű, a sérülésspecifikus kívánalmak figyelembevételével épült, harmonikus, a környezethez illeszkedő, szép iskolaépület. Külső formája egyáltalán nem az iskola jelleget mutatja, hanem sokkal inkább a környezettel harmonizál.

Az emberi erőforrások alakulása és fejlesztése

	Régi	Új	Növekmény
Tanár	9	24	15
Mozgásnevelő	3	6	3
Logopédus	1	2	1
Tagozatvezető ig.h.	1	1	0
Iskolatitkár	0	1	1
Gyermekefelügyelő	4	12	8
Portás	0	3	3
Konyhai alkalmazott	1	3	2
Takarítónő	1	2	1
Gondnok	0	1	1
Összesen	20	55	35

A személyi fejlesztések

A költségvetési fejlesztések

	Régi ház		Új házhoz tervezett		Növekmény
	177 m ²	Ft	1496 m ²	Ft	Ft
Villamos energia	41 kWh	20 000	1 500 kWh	730 800	710 800
Távfűtési díj	havi	91 809	havi	200 000	108 191
Szemétszállítás	havi	1 100	havi	2 200	1 100
Víz-csatorna	191 m ³	9 626	275 m ³	17 371	7 745
Szállítási költség	havi	240 316	havi	264 316	24 000
Egyéb	havi	142 000	havi	198 800	56 800
Összesen		504 851		1 413 487	908 636

Dologi kiadások összevetése (1 hónapra)

	1998.08. hó –12. Hóig		1999 évre
		%	
Személyi juttatások	6 290 000	46,4	15 096 000
Járulékok	2 720 000	20,1	6 528 000
Dologi	4 543 180	33,5	10 915 632
Összesen	13 553 180	100	32 539 632

Az összes költségvetési növekmény

A „Csillagház” arculatterve

Amikor megkezdődött az új ház tervezési folyamata, egyértelmű volt, hogy a Tagozat önálló arculatát ki kell alakítani. Az építésszel és a belső építésszel először a ház színvilágát alakítottuk ki. Az iskolának megjelenési formájában mindenképpen pozitív kisugárzást kellett árasztania, mivel ennek révén a hovatartozás illetve összetartozás élménye is kialakítható.

Az arculat megtervezését egy a gyógypedagógia területét jól ismerő munkatársunkkal, Berki Erzsébettel közösen alakítottuk ki. Színvilág, logo,

elnevezés, ajándéktárgyak, reklámanyagok, munkaruha, emblémás póló, névjegykártya stb. Az átalakulási folyamatban megszületett az új ház neve: „Csillagház”

A nevet a tagozaton dolgozó munkatársak találták ki. A névadás három forrásból táplálkozott:

- a Ráby utca Budapest III. kerületének Csillaghegy elnevezésű területén található,
- Csávás Dezsőnének, az iskola alapítójának keresztnéve Csilla,
- az új ház és a benne tanuló mozgáskorlátozott gyermekek a hazai gyógypedagógia új, utat mutató és fénylő csillagaiként ragyognak.

„A legkedvezőbb image akkor alakul ki, ha az iskola magasan teljesít, megelégedést vált ki és erről az eredményről kellőképpen informálja is a közönségét.”

*„Tégy jót és beszélj róla.”**

Irodalom:

Dombainé Esztergomi Anna: 25 éves a Ráby utcai tagozat, in: Kilencvenöt év a mozgáskorlátozott gyermekek szolgálatában, Szerk: dr. Derera Mihály – Dimenzó + 3 Stúdió , Budapest 1998.

Nádas Pál: „A ház” Szakdolgozat, Budapest, 1999.

* Pavluska V.: Oktatási marketing G modul (G-30. oldal)

Képzési specialitások az iskola pedagógiai programjában

Részletek az intézmény pedagógiai programjából

Iskolánk halmozottan fogyatékos mozgáskorlátozott gyermekek nevelés-
oktatását, mozgásfejlesztését végző nevelési-oktatási intézmény.

Feladatai: a halmozottan fogyatékos mozgáskorlátozott gyermekek számára
biztosít: általános iskolai speciális nevelés-oktatást, csoportos és egyéni
mozgásnevelést, napközitthoni, logopédiai, iskolaorvosi, orthoped orvosi és
pszichológiai ellátást.

Iskolánk budapesti gyermekeket lát el, akiket Fővárosi Önkormányzat által
finanszírozott járművek /mikrobuszok/ szállítanak.

Fenntartónk Budapest Főváros Önkormányzata, Főpolgármesteri Hivatal

Budapest, V. ker. Városház u. 9-11.

Iskolánkba a **Mozgásvizsgáló Országos Szakértői és Rehabilitációs Bizottság**
/1145 Budapest, Mexikói út 60 /**javaslata** alapján kerülhetnek be a gyermekek.

Az iskola tanulói

Iskolánk tanulói halmozottan fogyatékos mozgáskorlátozott gyermekek, akiknél
különféle társult formában és arányban van jelen: a mozgáskorlátozottság, az
értelmi vagy tanulási akadályozottság, a beszéd és a kommunikáció zavara, a
látás rendellenességei, a hallás zavara, az észlelési funkciók eltérései, a pszicho-
motorium sérülése, a kognitív funkciók zavara, különféle személyiségzavarok,
a szocializáció nehézségei.

A felsorolt területek sérülése együttesen következményes elmaradásokhoz
vezethet, ami még súlyosbítja az összképet.

A gyermekek jelentős részének állapota a központi idegrendszer sérülésének
következménye. A halmozott fogyatékosság ezért nem csupán az egyes területek
sérülésének egymásmellettségét, hanem azok komplex összefonódását jelenti,
ami minőségileg más szerveződést eredményez.

Kiemelt célok

A halmozottan fogyatékos mozgáskorlátozott gyermekek fejlesztésének célja,
hogy a gyermekeket olyan szintre juttassa, amely az adottságaihoz és korlátaikhoz
mért legteljesebb **habilitációt** vagy **rehabilitációt** lehetővé teszi, növelje
önbizalmukat és **kudarctűrő** képességüket, a gyermekek sérülésétől függően

felkészítse őket az önállóság általuk elérhető legmagasabb szintjére, optimális esetben, az **önálló életvitelre**.

Az iskola feladatai

- Az adottságokhoz és a korlátokhoz **rugalmasan alkalmazkodó** mennyiségű és minőségű **műveltségi tartalmak** elsajátíttatása.
- Minden sérült funkció **korrekciós jellegű** fejlesztése: mozgás, beszéd, látás, hallás, értelmi képességek, egyéb kognitív funkciók.
- **Tanulási zavarok:** olvasás, írás, számolási gyengeségek esetén **speciális módszerek** alkalmazása.
- Ha bármely sérülés olyan súlyos fokú, hogy a csoportos foglalkozás önmagában nem kellően eredményes, **egyéni fejlesztési** tervek kidolgozása.
- Felkészítés a **munkavégzésre** képességektől függően az önkiszolgálástól a keresőképes foglalkozásokra való előkészítésig.
- **Személyiségük** fejlesztése a kiegyensúlyozottság, harmonikusság, **szocializációra** való alkalmasság irányában.

Az iskola speciális feladatai a tanulói összetétel következtében

- A sérült **mozgás fejlesztése**, korrekciója a sérülés típusához és súlyosságához igazodó csoportos és egyéni mozgásneveléssel.
- A tanulók **értelmi fejlesztése** a sérülés súlyosságához rugalmasan alkalmazkodva. A jobb képességű tanulók egyéni fejlesztésének biztosítása a tehetséggondozás keretében. A gyengébb képességűek részére felzárkóztató foglalkozások, külön megsegítő stratégiák alkalmazása, illetve a követelmények rugalmas kezelése..
- A sérült **beszéd korrekciója**, fejlesztése típusától és a sérülés súlyosságától függően.
- **Alternatív kommunikációs** lehetőségek biztosítása a beszédképtelenek részére.
- Hallás gondozás és **beszédnevelés** a hallássérültek számára.
- A **látási észlelés korrekciója** és **látás gondozás** és az arra rászoruló gyermekeknél.

A tárgyi környezet:

- **műhely** berendezése olyan felszereléssel, amely a mindennapi önálló életvitelre és bizonyos szakmák megalapozására készítt fel
- **tankönyha** mozgássérültekhez adaptált berendezése
- speciális kerti bútorokkal, játék és sportszerekkel felszerelt **udvar**
- **hydroterápiai** eszközök,

- **állítható** magasságú asztalok, székek, a tanulók által is könnyen elérhető polcok, szekrények, tábla, kézmosó, az arra rászoruló gyermekeknek **speciálisan kiképzett asztal** és **szék**, speciális, mozgássérültek számára készült **mosdó**, **WC** és **zuhany** többféle megoldással, kapaszkodók, **állító** segédeszközök, **hidraulikus emelők**,
- Speciális **oktatási segédeszközök** az egyes tantárgyakhoz, mozgásneveléshez, munkatevékenységhez, logopédiához, kommunikációhoz, gépíráshoz, egyéni fejlesztéshez.
- **Napközis** és **szabadidős** programokhoz speciális játékok /megfelelő méretűek fejlesztő, könnyen megfogható, tisztán tartható, mágneses, stb./

Speciális módszerek, eljárások alkalmazása

- **kiscsoportos** és **egyéni** foglalkoztatási forma,
- a tanulók épen maradt és sérült funkcióinak **korrekciós** jellegű **fejlesztése**
- a tanulók adottságaihoz és korlátaikhoz **rugalmasan** alkalmazkodó **követelményrendszer**,
- **tehetséggondozás**: a mentálisan vagy manuálisan jobb képességű gyermekek felkészítése - a továbbtanulásra vagy
- a szakirányú képzésre /munkára/
- mivel a tanulók nagy része a központi idegrendszer sérüléséből
- adódóan dyslexia-veszélyeztetettnek tekinthető, az olvasás előkészítésében és tanításában is **dyslexia prevenció**s, illetve reedukációs program alkalmazása,
- a **dysgraphias** tünetek kialakulásának megelőzése érdekében az írás tanítása is e **program** szerint,
- az anyanyelv tanulásának előkészítésére még **M. Frostig** vizuális észlelést fejlesztő programja,
- a matematika tanításánál a **dyscalculiás** tünetek megjelenésére számítván **prevenció**s **eljárások** bevezetése,
- a hallás, hallási észlelés zavara esetén hallásnevelés, beszédnevelés, **szurdo-logopédiai módszerek**, szükség esetén jelnyelv, vagy ujj-ábc tanulása
- Crickmay, Müller terápia a beszéd javítására
- evésterápia
- szenzoros integrációs terápia /Ayres/
- alternatív kommunikációs technikák
- Berndt-módszer a folyamatos írás tanulására

A képzés rendje

Pedagógiai szakaszok a halmozottan sérült mozgáskorlátozott gyermekeket oktató-nevelő-mozgásfejlesztő iskolában. Ez az ábra már a Pedagógiai Programunk szerinti új szakaszolást tartalmazza.

Pedagógiai szakaszok	Alsó							Középső		Felső		Alternatív	
Pedagógiai feladat Szerint	Alapozó időszak							Intenzív fejlesztési időszak		Orientációs időszak		Szocializációs időszak	
Életkor	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Évfolyam	Isk. ém.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Az egyes pedagógiai szakaszok legfontosabb mozzanatai:

Alsó szakasz

Ebben a pedagógiai szakaszban történik a képességek, készségek alapozó fejlesztése, az alapozó tantárgyak tananyagának elsajátítása.

- Az 1. évfolyamon készségfejlesztés: tájékozódás a tanulók mozgásfejllettségi, önkiszolgálási szintjéről, fejleszthetőségéről és a fejlesztés megkezdése ezeken a területeken, az egyéb társuló fogyatékoságok feltérképezése, a fejlesztés megtervezése, megkezdése, az olvasás, írás, számolás elemi szinten történő megalapozása.
- A 2., 3., 4. tanévben folytatódik a: a készségfejlesztés, a mozgás és önkiszolgálás fejlesztése, megkezdődik az olvasás, írás, számolás elemi szinten történő tanulása /kis- és nagybetű, 20-as számkör/.
- Az 5. és 6. osztályban intenzívebb fejlesztés történik minden területen: az elemi ismeretek rögzítése az olvasás, írás, számolás különböző területein, a mozgás, önkiszolgálás és készségek intenzív fejlesztése, a természet, társadalom, környezetünk megismerésének megalapozása, a gépi írás tanulásának megalapozása.

Középső szakasz

Ebben a pedagógiai szakaszban intenzív fejlesztés történik.

- a tantárgyak köre kiszélesedik: belép a földrajz, természetismeret, történelem
- az olvasást, írást felváltja a nyelvtan és irodalom
- a munkatevékenység köre kibővül különböző kézműves foglalkozások alapozásával

Felső szakasz

Ez a pedagógiai szakasz az orientáció időszaka. Eddigre kiderül, kit, milyen irányban lehet továbbfejleszteni:

- továbbtanulás előkészítése
- kereső munkákra való felkészítés
- szocializálás.

Alternatív szakasz

A 10. osztály elvégzése után szülői kérésre a tanulók még további 2 évet tölthetnek iskolánkban. Ez azonban maximum 20 éves korig hosszabbítható. Ezt főleg azok a tanulók kérik, akiknek elhelyezése sikertelen volt. A fejlesztés ebben az időszakban elsősorban a szocializációt szolgálja:

- a megszerzett ismeretek rögzítése
- a tájékozottság kiszélesítése
- a kommunikáció fejlesztése
- társadalmi kapcsolatteremtés, ügyintézés tanulása
- önellátás minél magasabb szintre emelése.

A követelményszinteket is ennek a pedagógiai szakaszolásnak megfelelően jelennek meg a helyi tantervben a 6., 8., és 10. tanév végén.

Képzési specialitások, irányok

Speciális tantárgyak

- mozgásnevelés,
- munkatevékenység,
- gépi írás, számítástechnika

Speciális egyéni foglalkozások

- egyéni mozgásnevelés
- speciális logopédia /mozgásterápián alapuló beszédterápia/
- kézkorrekció
- egyéni fejlesztési programok alkalmazása,
- kompenzáló technikák

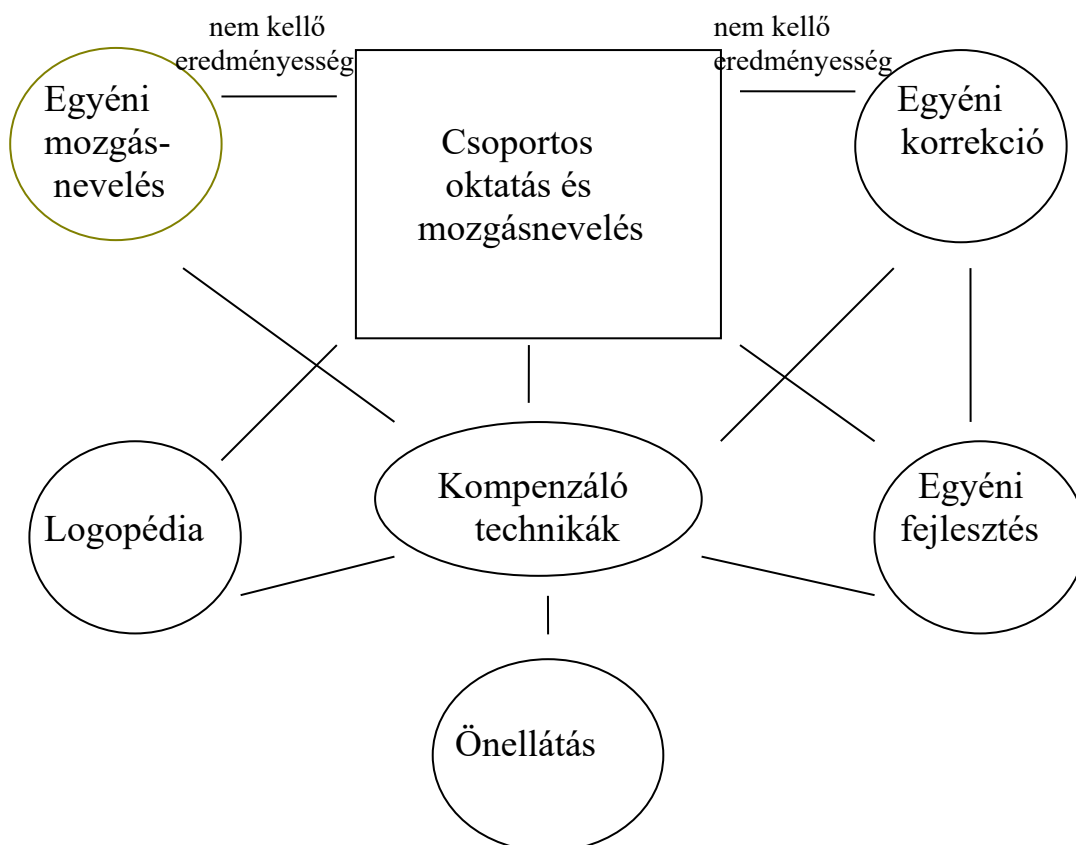
Ezek részletes ismertetése e kiadvány része.

Tanórán kívüli speciális tevékenységeink

Ezek a napközis foglalkozásokon, a mindennapos tevékenységben és az önkiszolgálás során valósulnak meg.

- önkiszolgálásra nevelés
 - kirándulások
 - felkészülés versenyekre /rajz, sport, versmondó, stb/
 - fakultációk /nyelvtanulás, zenetanulás/
 - terápiás hatású étkeztetés /dysarthriás gyermekeknél/
 - pályairányítás, utógondozás
- kommunikációs műhely beszédképtelenek részére

A foglalkozások rendszere

Az ellenőrzési és értékelési specialitások

Értékeljük: a tanulók tudásának **menyiségi** gyarapodását, tudásuk **minőség**beli jellemzőinek változását, **önmagukhoz** mért fejlődésüket, a tanulók **attitűdjét** az ismeretszerzés területein.

Ebbe beletartozik a: megfigyelés, megértés, bevésés, alkalmazás, képességek, készségek, jártasságok kialakulása.

Az első öt évfolyamon az elvégzett anyag elsajátításáról a tanulók **írásbeli értékelést** kapnak, ez tartalmazza a továbbhaladás vagy évisméltés szükségességét is.

Ha a tanulók nem teljesítik az előírt követelményeket valamilyen akadályozottságuk miatt, az iskolának kötelessége a megfelelő **egyéni fejlesztési stratégiát** biztosítani az eredményesség érdekében. Ha ez sem teszi lehetővé a továbbhaladást, csak akkor kell évet ismételni, súlyosabb esetben iskolatüpuszt változtatni a sérülésnek megfelelően.

Az **egyéni fejlesztési terv** szerint haladók a 6. évfolyamtól a terv **teljesítéséhez viszonyított osztályzatot** kapnak.

A halmozott fogyatékoság egyes rendkízüli eseteiben csak **írásbeli értékelést** adunk.

Akik egyes tantárgyakból a csoportjukétól eltérő szinten tanulnak, például matematikából alacsonyabb számcsoporthban, a **számcsoporth megjelölésével** kapnak osztályzatot. Számolási zavarral küzdő gyerekek **számológéppel** számolhatnak. Az osztályzat ezt tükrözi.

Beszédképtelenek indokolt esetben **felmentést** kaphatnak egyes tantárgyak értékelése alól. Mozgásnevelés és KMN tantárgyakból folyamatos szóbeli értékelést alkalmazunk.

Az iskola élet- és munkarendje

A tanév rendje a hagyományos szeptembertől-júniusig tartó **szorgalmi idő** szerint zajlik, egy **téli** és egy **tavaszi szünettel** + szabadon választható **tanütiás nélküli munkanapokkal** az éves miniszteri utasütiás alapján.

Iskolánk egésznapos ellátást biztosít tanulói számára. A gyerekek **7⁴⁵**-re érkeznek az iskolába, és délután **16⁰⁰**-ig tartózkodnak ott. A tanütiás **8³⁰**-kor kezdődik.. A **tanütiási órák 45 percesek**, a szünetek 15 percesek. Az egyéni foglalkozások ideje változó.

A szervezés specialitások

Egésznapos foglalkoztatás

- Mivel a gyermekek viszonylag hosszú időt töltenek az iskolában, az **egésznapos munkarendben** az órák elosztása elég változatos és az időszerkezet is kellő lazítást tesz lehetővé.
- Ezt az is indokolja, hogy a szülők, akiknek plusz kiadásai vannak fogyatékos gyermekük miatt, így munkát tudnak vállalni, ami gyermekük fél napos iskolai foglalkoztatása esetén lehetetlen volna.

Képesség szerinti csoportosítás

- Az azonos tantárgyak azonos időben jelennek meg az órarendben a különböző osztályoknál, hogy a képesség szerinti csoportosítás megoldható legyen, ami bizonyos tantárgyak esetében az osztálykeretben történő tanulást váltja ki.

Tantárgyi tömbösítés

- Egyes tantárgyakból /pl. munkatevékenység/ egymás után több órát iktatunk az órarendbe, hogy a tanulók mozgáskorlátozottságából adódó lassúbb tempó ellenére megvalósulhasson az oktatási folyamat minden egyes szakasza, a bevezető feladatoktól a levezető gyakorlatokig.

Egyéni foglalkozásokra történő kiemelés

- A tanulók egyéni korrekciós, egyéni mozgásnevelési, egyéni fejlesztési, kompenzáló technikai és logopédia foglalkozásai a napközis foglalkozásokkal egy időben történnek. A gyermekeket ezekről a foglalkozásokról veheti ki a tanár.
- Egyéni program alapján történő fejlesztésnél indokolt esetben a gyermek tanítási óráról is kivehető, pl egyéni anyanyelvi fejlesztés esetén a magyar nyelv és irodalom óráról vagy történelem óráról, ha abból felmentést kapott.

Helyi tantervünk NAT-hoz viszonyított eltérései

Tekintve, hogy iskolánk tanulói halmozottan sérült mozgáskorlátozott gyermekek, helyi tantervünkben a NAT által meghatározott tartalmakhoz viszonyítva eltérésekkel kell számolni a következő területeken:

Műveltségi területek

- Élő idegen nyelv kimarad
- Életvitel és gyakorlati ismeretek helyett Munkatevékenység
- Testnevelés és sport helyett Mozgásnevelés
- Informatika helyett Informatika, gépi írás
- Művészetek helyett Komplex Művészeti Nevelés

Speciális foglalkozások

- Logopédia
- Egyéni korrekció
- Egyéni fejlesztési programok
- Kompenzáló technikák

Egyéb foglalkozások

- Napköziotthon

Speciális ellátási forma

- Szocializációs szakasz

Eltérések a tananyagban

- bizonyos területeken kevesebb
- minőségileg eltérő /sérülésspecifikus/
- más területeken többletet nyújt

Eltérések a fejlesztési követelményeknél és a minimális teljesítményben

- a sérülés jellegétől és
- súlyosságától függően

Eltérések a felépítésben

Helyi tantervünk a tananyag, fejlesztési követelmény és minimális teljesítményen kívül műveltségi területenként részletezi az előzményeket, célokat, feladatokat, alapelveket, értékelést, speciális eszközöket, esetenként módszertani útmutatót is ad, tárgyi feltételeket, személyi feltételeket és tanulásszervezést is ismertet.

Irodalom

Pedagógiai Program és Helyi Tanterv, Mozgásjavító Általános Iskola és Diákotthon Halmozottan Fogyatékos Gyermekeket Oktató – Nevelő – Mozgásfejlesztő Tagozat – Budapest, 1998.